

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกัน
คุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยกระบวนการจัดการความรู้

MODEL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION LEADERSHIP
DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE OF
BASIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS BY THE KNOWLEDGE
MANAGEMENT PROCESS

¹คมศิลป์ ประสงค์สุข, ²ประพันธ์ ธรรมไชย, ³วินัย ไชยวงศ์ญาติ,
⁴ณัฐพร จักรวิเชียร และ ⁵วีรวิษณุ ปิยนนทศิลป์

¹Komsin Prasongsuk, ²Prapun Thammachai, ³Winai Chawongyart,
⁴Nattporn Chugwichean and ⁵Weerawit Piyanonthasin

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ประเทศไทย
Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

¹komsin_p@cas.ac.th

Received : May 1, 2022; Revised : May 28, 2022; Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ 2) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้าน

¹ อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน

² รองศาสตราจารย์ ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ อาจารย์ คณบดีวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

⁴ อาจารย์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

การประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ พื้นที่วิจัยคือ โรงเรียนบ้านทุ่งทองมู เป็นโรงเรียนแกนนำด้านการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกข้อมูลใช้บันทึกระหว่างการทำเนิการจัดการความรู้ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) พัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา 2) วางแผนพัฒนา 3) ปฏิบัติตามแผน 4) ติดตามและปรับปรุง 5) ประเมินและสรุปผลการทดลองการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่า มีประโยชน์ เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา ช่วยให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสมและความถูกต้อง ครอบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจ และความคิดเห็นต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา, การประกันคุณภาพ, การจัดการความรู้

Abstract

The objectives of this research were 1) to create a model for developing educational administration leadership in educational quality assurance of basic educational institutions. by the knowledge management process 2) to test the model of educational administration leadership development in educational quality assurance of basic educational institutions by the knowledge management process; and 3) to assess the model of educational administration leadership development in educational quality assurance. of basic educational institutions by the knowledge management process research area is Ban Thung Kong Mu School To be a leading school in knowledge management to develop an educational quality assurance system The tool used is a record form to record during knowledge management operations. using basic statistics Arithmetic mean and standard deviation

The results showed that there were components: 1) developing leadership in educational administration 2) planning development 3) implementing the plan 4) monitoring and improving 5) evaluating and summarizing the experimental results. Using the educational quality assurance model within basic education institutions,

it was found that most of the personnel found that it was useful and beneficial to the educational institution. Helping to carry out educational quality assurance more efficient The evaluation results of the model found that it was possible. usefulness, suitability and correctness Covered at the highest level The respondents were satisfied. and opinions on the success of the implementation of the quality assurance model within basic education institutions. using knowledge management processes at the highest level

Keyword: Educational Administration Leadership, Quality Assurance, Knowledge Management

บทนำ

กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข ตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผลของกลุ่มและองค์กร พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลมาก คือ “ภาวะผู้นำ” ทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับ และของผู้ปฏิบัติงานทุกคนในองค์กรด้วย มีการยืนยันจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ ว่าการกระจายภาวะผู้นำไปสู่ผู้บริหาร การศึกษา มีความสามารถทางภาวะผู้นำส่งผลทางบวกต่อการปฏิรูปการปกครองของสถานศึกษา ภาวะผู้นำ (Leadership) จึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้นำสามารถบังคับบัญชาผู้อื่นได้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) จากตำแหน่ง อำนาจบารมี (Power) ในตัวเองเป็นเครื่องมือตลอดจนสามารถสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเชื่อถือ ยอมรับร่วมมือหรือยอมรับ ไม่ว่าจะเพื่อบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ ความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของกลุ่มหรือขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จะเห็นได้ว่า ผู้นำ หมายถึงบุคคลที่จะเน้นในเรื่องบุคลิกภาพของตัวคนนั้น แต่ภาวะผู้นำจะเป็นเรื่องลักษณะหรือคุณสมบัติของบุคคลนั้น ที่จะช่วยส่งเสริมด้านการดำเนินการของหมู่คณะ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ (วิเชียร วิทยาอุดม, 2550: 3)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การประกันคุณภาพการศึกษา นับเป็นเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ครบวงจร และต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นเครื่องมือ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพศึกษาให้เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ ที่

ยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษา ต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียน เป็นสำคัญ

ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษารอบสอง จะเน้นใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) คุณภาพ 2) การสร้างโอกาส 3) การมีส่วนร่วม โดยทั้งสามประเด็นมีความสัมพันธ์กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงความจำเป็นในการจัดการความรู้เพราะการจัดการความรู้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และเป็นความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้
2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) และในขั้นทดลองได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งวิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือผู้ดำเนินการทดลองที่โรงเรียนบ้านทุ่งทองมู ตำบลปางหมู อำเภอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเด็นที่เลือกเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในโครงการผลิตครูสู่ความเป็นเลิศวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน และเป็นโรงเรียนที่มีผลงานด้านการใช้กระบวนการจัดการความรู้ และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการ ตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ที่ใช้แบบประเมินความพึงพอใจและแบบประเมินความสำเร็จ (ธีระวัฒน์ เขียมแสง, 2550 : 101)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ที่ได้จากการสอบถามในขั้นตอนนี้คำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ในด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ จากนั้นนำตัวเลขที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมาย (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533 :138) การนำเสนอข้อสรุปในเชิงแนวคิดหรือทฤษฎี ซึ่งจะแสดงเป็นภาพจำลองทางความคิด (Conceptual model) ด้วยการเชื่อมความสัมพันธ์ด้วยเหตุและผล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาเอกสาร สังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษา นักบริหาร ด้านภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา ด้านประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการความรู้ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการความรู้ รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาบุคลากรแกนนำนักจัดการความรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ได้ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การสร้าง

ความรู้ การค้นหาความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การจัดเก็บความรู้ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ (สุวัฒน์ เงินฉ่ำ, 2551 :18

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กรณีศึกษาถอดบทเรียนเชิงลึกโรงเรียนแกนนำการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ดำเนินการเก็บข้อมูลในระบบสามเส้า ทั้ง การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเป็นกรอบแนวคิดร่างองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ สรุปผลได้ดังนี้ 1) ร่างรูปแบบ 2) ตรวจสอบร่างรูปแบบ 3) การปรับปรุงรูปแบบ

1.4 ผลการจัดทำแผนการดำเนินการจัดการความรู้ตามรูปแบบ สรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) พัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา 2) การวางแผนพัฒนา 3) การปฏิบัติตามแผน 4) ติดตามและปรับปรุง 6) ประเมินและสรุปผลการทดลอง

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการ กับโรงเรียนบ้านทุ่งกองมู ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเหตุผลการคัดเลือกเพราะเป็นโรงเรียนเครือข่ายผลิตครูสู่ความเป็นเลิศ วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน ที่มีความพร้อมด้านบุคลากร สื่อ เทคโนโลยี และผลการประเมินของ สมศ. รอบสามอยู่ในระดับที่ต้องมีการพัฒนาขึ้น ที่สำคัญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูที่มจัดการความรู้ จำนวน 5 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตาม 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การรวบรวมปัจจัยพื้นฐานและความต้องการ 3) การวางแผนพัฒนา 4) การปฏิบัติตามแผนและปรับปรุง 5) การติดตามและยกระดับองค์ความรู้ และ 6) การประเมินผล สรุป ในระหว่างดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูล บันทึกข้อมูลระหว่างการดำเนินการจัดการความรู้ตามแผน ดังรูปแบบตามแผนปฏิบัติการวิจัย

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ภายหลังจากนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ ไปทดลองใช้กับ โรงเรียนบ้านทุ่งกองมู ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยใช้กระบวนการ

จัดการความรู้ โดยดำเนินการอยู่ 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุมของรูปแบบ 2) การสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินการตามรูปแบบ และ 3) การประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบ โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ จำนวน 1 คน ครูที่จัดการความรู้ จำนวน 5 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ผลปรากฏ ดังนี้ 1) ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสม ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ โดยรวม และรายด้านทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการความรู้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผลชัดเจน	4.20	0.45	มาก
2. วัตถุประสงค์ของแผนการจัดการความรู้ของรูปแบบมีความชัดเจน	4.40	0.55	มาก
3. กิจกรรมในแผนการจัดการความรู้ของรูปแบบมีความชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
4. กิจกรรมในแผนการจัดการความรู้ของรูปแบบมีความครอบคลุม	4.60	0.55	มากที่สุด
5. การใช้ภาษาเหมาะสม	4.20	0.45	มาก
6. การเรียงลำดับของกิจกรรมเหมาะสม	4.20	0.45	มาก
7. การจัดรูปแบบการพิมพ์มีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
8. แผนการจัดการความรู้ของรูปแบบอ่านแล้วเข้าใจง่ายและสะดวกในการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.60	0.55	มากที่สุด
9. แผนการจัดการความรู้ของรูปแบบมีประโยชน์	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ยโดยรวม	4.49	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการความรู้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับที่เหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ อยู่ในระดับดี 4 ข้อ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ 5 ชั้น ทำให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันผู้บริหารการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์นี้จะต้องมีความเป็นผู้นำและบุคคลแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรนภา เจตน์จำนงค์ (2564 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่

ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) ระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน การมีภาวะผู้นำทางการบริหาร การศึกษาด้านประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคน และงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญใจ ชะเอม (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 2 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 1) การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ 2) การสื่อสารและการจูงใจ 3) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร 4) การมีวิสัยทัศน์ และ 5) ภาวะผู้นำ

3) ความเป็นมืออาชีพ ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรง และเป็นการส่งเสริมหรือการช่วยเหลือครูให้มีโอกาสในการเพิ่มศักยภาพให้สูงขึ้น โดยเฉพาะศักยภาพในการสอนความรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ เลิศณรงค์ นามวงศ์ชัย (2562 หน้า 13) ได้สรุปความหมาย ผู้บริหารมืออาชีพไว้ว่า ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารงาน มีผลงานที่โดดเด่น ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือนโยบายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประยุกต์แนวทางต่างๆ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการบริหารงาน มีความพยายามและอดทน มุ่งมั่นทำงาน และเป็น แบบอย่างที่ดีแก่ผู้บริหารหรือองค์กรอื่นๆ ได้

4) การทำงานเป็นทีม เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัย กมลนิตย์ วิสัยแสง (2559) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านการมีส่วนร่วม ส่วนด้านการมีปฏิสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมเป็นอันดับสุดท้าย

จากองค์ประกอบที่ 4 ด้าน ของภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้ได้กระบวนการจัดการความรู้ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) พัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา 2) วางแผนพัฒนา 3) ปฏิบัติตามแผน 4) ติดตามและปรับปรุง และ 5) ประเมินและสรุปผลการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับที่สมาน อัครภูมิ (2550 : บทความ) ได้เสนอแนวปฏิบัติการวิจัยและพัฒนารูปแบบ มีขั้นตอนดังนี้ คือ 1) การกำหนดขอบเขตและสาระของรูปแบบต้นร่าง ซึ่งในการกำหนดขอบเขตและสาระของรูปแบบเป็นขั้นตอนแรกในการคิดค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน 2) ทบทวนวรรณกรรมและปรับปรุงรูปแบบต้นร่าง โดยหลังจากได้ต้นร่างรูปแบบตามขั้นตอนที่หนึ่งแล้ว ผู้วิจัยควรมีการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบแนวคิดและรูปแบบต้นแบบร่างว่ามีส่วนใดที่ยังต้องปรับปรุงแก้ไข 3) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาตามกรอบ แนวคิดของรูปแบบต้นร่าง ซึ่งหลักจากผู้วิจัย ได้ปรับปรุงรูปแบบต้นร่างแล้วให้ใช้รูปแบบต้นร่างที่ได้เป็นกรอบความคิดในการออกแบบวิธีการและเครื่องมือ ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานในเรื่องที่ออกแบบรูปแบบลักษณะเดียวกันเกี่ยวกับการวิจัยทั่วไปที่ใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล 4) การออกแบบรูปแบบขั้นสุดท้าย เป็นการปรับปรุงรูปแบบต้นร่างครั้งสุดท้ายก่อนนำไปตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบต่อไปหรือในกรณีการพัฒนาแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ 5) การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยก็จะดำเนินการตามทีออกแบบแล้วไว้ในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งตามความเหมาะสมของรูปแบบ เวลาและงบประมาณในการดำเนินการดังนี้ ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ สรุปได้ว่า บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้มีประโยชน์เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา ช่วยให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุม ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ พบว่า ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความ ถูกต้องครอบคลุม โดยรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้พบว่า ผู้บริหาร ครูในสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบมีความพึงพอใจ และมีความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีปัจจัยเอื้อที่มีอิทธิพลที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ (Knowledge Management Enablers/Influences) 5 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับที่ผลงานวิจัยของ สมนึก ศุภโสภางค์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝันที่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการต้นแบบโรงเรียนในฝัน ประกอบด้วย 5 ด้าน โดยประเด็นการดำเนินงานในแต่ละด้านที่มีผลสำเร็จมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการตามมุมมองของผู้บริหาร ได้แก่ เรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการ ส่วนตามมุมมองของ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุพงศ์ ไชยบุตร. (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการบริหารตามที่คณะของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน ตามที่คณะของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ 3) ปัจจัยการบริหาร ตามที่คณะของผู้บริหารและครู แนวทางพัฒนาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเสนอแนะไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ได้แก่ ทุกคนในโรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการ สร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี ด้านการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การวางแผน ดำเนินการที่ชัดเจน และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ได้แก่ การคำนึงถึงจุดเด่น จุดด้อยของ สถานศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ปัจจัยที่เอื้อหรือมีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ คือ วัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล ส่งผลให้ผู้บริหาร ครูในสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบมีความพึงพอใจ และมีความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการจัดการความรู้ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กมลนิตย์ วิลัยแสง. (2559). *ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารจังหวัดระยอง*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉลาด จันทสมบัติ. (2551). *รูปแบบการจัดการความรู้ในการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.วารสารมนุษยศาสตร์ (ม.ค.-มิ.ย. 2551). ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 หน้า 113-125).
- ไชยยศ เรือสุวรรณ. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ธีระวัฒน์ เยี่ยมแสง. (2550). *การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เนตรนภา เจตน์จำนงค์. (2564). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม.
- บุญใจ ชะเอม. (2562). *การพัฒนาารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เลิศณรงค์ นามวงศ์ชัย (2562). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมีอาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2550). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์. จำกัด
- สมาน อัครวงษ์. (2550). “*การใช้การวิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก*.” วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 : 76-84.
- สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. (2551). *การพัฒนานวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมนึก ศุภโสภภาพศ์. (2562). *การพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝันที่ประสบผลสำเร็จ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์.
- อนุพงศ์ ไชยบุตร. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร